



ISSN: 3060-4613



MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI



O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti



№4(3)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal



MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI



Elektron nashr. 206 sahifa,
16-aprel, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapijanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Woogyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – “Yangi O'zbekiston” va “Pravda Vostoka” gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: “Tadbirkor va ishbilarmon” MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers “Yangi O'zbekiston” and “Pravda Vostoka”, Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta'limi” jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta'limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo'yicha
ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Raqamli savodxonlikni rivojlantirishda sun'iy intellekt vositalarining pedagogik va metodologik imkoniyatlari.....	10
<i>Shermanova Feruza Djumaboyevna</i>	
Umumiy o'rta ta'lim maktablarining o'quv ishlari bo'yicha direktor o'rinbosarlarining boshqaruv madaniyati	15
<i>Xurramov Anvar Vafqulovich</i>	
5–7 yoshli bolalar jismoniy rivojlanishida futbol o'yin elementlarining pedagogik ahamiyati	19
<i>Olim Ziyoyev Toshpulatovich</i>	
Bo'lajak tarbiyachilarning ijtimoiy kompetensiyalarini shakllantirish usullari.....	23
<i>Ashirov Abdirashid Ravshanovich, G'ulomova Durdona Shovkat qizi</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda jismoniy sifatlarni rivojlantirish metodikasi	26
<i>Ashirov Abdirashid Ravshanovich, Olimjonova Humora</i>	
Algebra va funksiya: SAT matematikasining asosi	30
<i>Abdullayev G'ayratjon Mutalipovich</i>	
Psixologik savodxonlikning psixologik xizmat samaradorligini ta'minlashdagi nazariy va amaliy asoslari	34
<i>Fayzullayev Mirzaodil Mirzamurodovich</i>	
Zamonaviy ta'lim jarayonida talabalarda pedagogik odobni rivojlantirish muammosi	40
<i>Fayzullayeva Feruza Aktamjon qizi</i>	
Yosh oilalarning mustahkamligiga zamonaviy axborot vositalaridan foydalanishning ta'siri	44
<i>Kushakova Nargiza Islambaevna</i>	
Strategic Educational Management: Methods for Improving Teaching and Learning Outcomes	47
<i>Majitova Munisa Oybek qizi</i>	
Talabalarda ijodiy qobiliyatlarni rivojlantirishning pedagogik imkoniyatlari	51
<i>Normurodova Qunduz Tursun qizi</i>	
Oliy ta'lim muassasalarida masofaviy ta'lim texnologiyalaridan foydalanish mexanizmlarini takomillashtirish	54
<i>Nurmaxmatov Lutfulla Abduxomid o'g'li</i>	
Savod o'rgatish davrida axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish metodikasi	58
<i>Po'latova Sitora Olimjonovna</i>	
Yosh sportchilarni tarbiyalash va huquqiy himoya qilishning pedagogik mexanizmlari	62
<i>Rahmonov Amirshoh Abdumuxtorovich</i>	
Bo'lajak kimyo o'qituvchisining metodik tayyorgarligini takomillashtirish.....	66
<i>Shomurotova Sh. X.</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida lingvistik kompetensiyani rivojlantirishning metodika asoslari	70
<i>Shukurova Zarina Mirobid qizi, Mambetova Lobar Mirzavali qizi</i>	
Raqamli savodxonlikni rivojlantirishda sun'iy intellekt vositalarining pedagogik va metodologik imkoniyatlari.....	73
<i>Shermanova Feruza Djumaboyevna</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarning ijtimoiy-emotsional kompetentligini rivojlantirishda art-pedagogik texnologiyalar .	77
<i>Suvanova Kamola Raimqul qizi</i>	
O'quvchilarning mustaqil fikrlash samaradorligini oshirishda muammoli ta'lim texnologiyasining o'rni.....	81
<i>Zikriyoyeva Feruza Sadullo qizi</i>	
Обучение основам ультразвуковой диагностики с использованием метода “Каждый учит каждого” ...	85
<i>Набиев Абдулло Абдувохидович</i>	
To'lepbergen Qayipbergenov asarlarida komil insonni tarbiyalash masalalari	88
<i>Xabibnazarova Saiyra Baxitbayevna</i>	



Alisher Navoiyning "Hayrat ul-abror" asari orqali boshlang'ich sinf o'quvchilarida ma'naviy fazilatlarini shakllantirish	91
<i>Karamatova Dilfuza Sadinovna, Mahmudova Niginabonu Mizrof qizi</i>	
Ekologik muammoli vaziyatlar orqali kimyo fanida kreativ tafakkurni rivojlantirish metodikasi	96
<i>Ibodullayeva M. I., Dinnazarova F. S.</i>	
Zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalari asosida masofaviy ta'limni tashkil etish metodikasi	101
<i>Saydullayev Zafar Erkinovich</i>	
Talabalarni milliy hunarmandchilik vositasida samogen tarbiyalashda tarixiylik tamoyili	104
<i>Allanov Shuxrat Qilichovich</i>	
"Harry Potter" asarining o'zbekcha tarjimasida stilistik vositalarni qayta yaratish masalalari	108
<i>Fayziyev Baxodir Baxshilloevich</i>	
Maktabgacha ta'limda bolalar nutqini o'stirishning integratsiyalashgan texnologiyalaridan foydalanish	112
<i>Imamova Nilufar Zabiyyulla qizi, Nurmatova Gulchexra Baxadirovna</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida lingvistik kompetensiyani rivojlantirishning metodik asoslari	116
<i>Shukurova Zarina Mirobid qizi, Mambetova Lobar Mirzavali qizi</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarni milliy qadriyatlar asosida tarbiyalash	119
<i>Eshonqulova Ma'suda Habibovna</i>	
Yosh oilalarda nikoh barqarorligini ta'minlovchi psixologik omillar	123
<i>Islomova Ozoda Isomiddin qizi</i>	
Aqliy rivojlanishida orqada qolgan bolalarni inklyuziv ta'limda o'qitish metodologiyasi	127
<i>Abdullayeva Maftuna</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotida xavfsiz psixologik muhit yaratishning pedagogik ahamiyati	131
<i>Turayeva Gulchexra Urayimovna, Ziyaeva Umida Xolmat qizi</i>	
STEAM asosida kollaborativ ta'lim muhitida metakompetensiyalarni rivojlantirish	135
<i>Axmadova Malika</i>	
Yosh sportchilarni sportga yo'naltirish va sportchilarni tanlash muammolari (futbol sport turi misolida)	139
<i>Xotamov Jaloliddin Xusniddin o'g'li</i>	
Biologiyada amaliy tajribalar o'tkazishning zamonaviy virtual yechimlari	143
<i>Mirzayeva Nodira Abduxamidovna</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida ekologik madaniyatni shakllantirishning ahamiyati	146
<i>D. P. Xodiyeva, M. Sh. To'rayeva</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida kreativlikni shakllantirish metodikasi (texnologiya darslari misolida)	150
<i>Abrorxonova Kamolaxon Abrorxon qizi, Jurayeva Ozoda Ortiq qizi</i>	
Boshlang'ich sinflarda matematika fanini o'rgatishda raqamli texnologiyalardan samarali foydalanish	154
<i>G'. Yu. Eshmirzayev</i>	
O'quvchilarning ilmiy tafakkurini rivojlantirishda kimyo ta'limining o'rni va o'ziga xos jihatlari	157
<i>Kamolova Nargiza Ibragimovna</i>	
Bilingvizm (ikki tillilik) sharoitida o'quvchilarning nutq madaniyatini rivojlantirishning pedagogik asoslari	161
<i>Mapruza Embergenova</i>	
Zamonaviy jamiyatda gender sotsializatsiyasi va psixologik jins xususiyatlari: maskulinlik, femininlik va androginlikning empirik tahlili	167
<i>Nasrullayeva Asolat Abdumalik qizi</i>	
Bo'lajak muhandislarda chiziqli tenglamalar sistemalari va ularning amaliy tatbiqlarini o'qitish haqida	171
<i>Qushmurotov Umurbek Ibadillayevich</i>	
Bo'lajak tibbiyot xodimlarining xorijiy til kompetensiyasini rivojlantirish bo'yicha tajriba-sinov ishlari natijalari	177
<i>Raximova Nigora Atakulovna</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining ko'p ma'noli so'zlar ustida ishlash orqali nutqiy qobiliyatini rivojlantirish ..	180
<i>Xo'jayeva Durdonaxon Maqsud qizi, Rustamova Zulfiya Xolmirzayevna</i>	
Pul qadriyatining o'smirlik davrida shakllanishiga ta'sir etuvchi milliy, ijtimoiy va psixologik omillar: iqtisodiy ijtimoiylashuvning psixodinamik yondashuvda tahlili	184
<i>Xolmuratova Mahbuba Maxmudovna</i>	

O'smirlarda koping xulq-atvor shakllanishida ota-ona va farzand o'rtasidagi munosabatlarning psixologik xususiyatlari	189
Yarmatova Sanobar Jo'rayevna	
Raqamli ta'lim muhitida talabalarning matematik kompetensiyalarini rivojlantirishda interfaol metodlar	193
Norquvatova Diyora Davron qizi	
Teatr texnologiyalarini maktabgacha ta'limga integratsiya qilishning pedagogik shartlari	197
Abdullayeva Aziza Abdurazzoq qizi, Salimova Dilmira Farxodovna	
Системно-функциональное моделирование и эмпирический анализ нравственно-волевой детерминации в профессиональной деятельности военнослужащих	201
Зохилов Нодирбек Улугбекович	



ZAMONAVIY AXBOROT- KOMMUNIKATSIYA TEXNOLOGIYALARI ASOSIDA MASOFAVIY TA'LIMNI TASHKIL ETISH METODIKASI

Saydullayev Zafar Erkinovich

Samarqand davlat pedagogika instituti mustaqil izlanuvchisi

Annotatsiya: Zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalari (AKT) asosida masofaviy ta'limni tashkil etishning ilmiy-nazariy va amaliy jihatlari yoritiladi. Masofaviy ta'lim tushunchasi, uning pedagogik mohiyati, afzalliklari hamda ta'lim jarayonida qo'llaniladigan raqamli texnologiyalar tahlil etiladi. Shuningdek, masofaviy ta'limni samarali tashkil etish shartlari, pedagogik yondashuvlar, baholash va monitoring tizimi, mavjud muammolar hamda ularni bartaraf etish yo'llari ko'rib chiqiladi. Olingan natijalar masofaviy ta'limni takomillashtirish va raqamli ta'lim muhitini rivojlantirishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Kalit so'zlar: masofaviy ta'lim, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, elektron ta'lim, onlayn ta'lim platformalari, raqamli ta'lim.

Abstract: The scientific-theoretical and practical aspects of organizing distance learning based on modern information and communication technologies (ICT) are examined. The concept of distance learning, its pedagogical essence, advantages, and digital technologies used in the educational process are analyzed. In addition, the conditions for effective organization of distance learning, pedagogical approaches, assessment and monitoring systems, existing challenges, and ways to overcome them are discussed. The findings are of significant importance for improving distance learning and developing a digital educational environment.

Key words: distance learning, information and communication technologies, e-learning, online learning platforms, digital learning.

Аннотация: Рассматриваются научно-теоретические и практические аспекты организации дистанционного обучения на основе современных информационно-коммуникационных технологий (ИКТ). Анализируются понятие дистанционного обучения, его педагогическая сущность, преимущества, а также цифровые технологии, применяемые в образовательном процессе. Освещаются условия эффективной организации дистанционного обучения, педагогические подходы, система оценки и мониторинга, существующие проблемы и пути их преодоления. Полученные результаты имеют важное значение для совершенствования дистанционного обучения и развития цифровой образовательной среды.

Ключевые слова: дистанционное обучение, информационно-коммуникационные технологии, электронное обучение, онлайн-платформы, цифровое обучение.

KIRISH

Hozirgi kunda jamiyatning barcha sohalarida raqamli texnologiyalarning jadal rivojlanishi ta'lim tizimida ham tub o'zgarishlarni yuzaga keltirmoqda. Ta'lim jarayoniga zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini joriy etish orqali o'qitishning yangi shakl va usullari paydo bo'lmoqda. Shular jumlasidan, masofaviy ta'lim ta'lim oluvchilarga qulaylik yaratadigan, ta'lim sifati va samaradorligini oshirishga xizmat qiladigan muhim ta'lim shakli hisoblanadi.

Masofaviy ta'limning dolzarbligi, ayniqsa, global muammolar, hududiy cheklovlar va uzluksiz ta'limga bo'lgan ehtiyoj sharoitida yanada ortmoqda.

Masofaviy ta'lim ta'lim oluvchilarga vaqt va makon cheklovlarisiz bilim olish imkonini berib, uzluksiz ta'limni ta'minlashda muhim ahamiyat kasb etadi. Ayniqsa, pandemiya sharoiti, hududiy cheklovlar va mehnat bozori talablarining o'zgarishi masofaviy ta'limning dolzarbligini yanada oshirdi. Shu sababli masofaviy ta'limni zamonaviy AKT asosida samarali tashkil etish masalasi bugungi kunning dolzarb ilmiy-pedagogik muammolaridan biri hisoblanadi [1, 18].

Talabalarning o'quv faoliyatini monitoring qilish esa ta'lim sifatini oshirish, ishtirokni baholash va o'qitish jarayonini optimallashtirishda muhim vositaga aylandi. Videomonitoring tizimlari va ularning dasturiy ta'minoti bu jarayonda samaradorlikni ta'minlash uchun yangi texnologik yechimlarni talab qiladi. Tadqiqot mavzusi sifatida bu yo'nalish O'zbekiston ta'lim tizimida ham dolzarb hisoblanadi, chunki masofaviy ta'limni rivojlantirish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biridir. Dunyo tajribasi shuni ko'rsatadiki, masofaviy ta'lim jarayonlarini tashkil etishda uning uzluksizligini ta'minlash hamda zamonaviy ta'lim texnologiyalarini va kasbiy rivojlanishning yangicha shakllarini o'zlashtirish orqali mustaqil ta'lim olishga yo'naltirilgan variativ tizimni ishlab chiqish asosiy yo'nalishlar sifatida qaraladi. Angliyada tajribali kadrlarni tayyorlash turli yondashuvlar asosida tashkil etiladi. AQSHda oliy ta'lim tizimida masofaviy ta'lim jarayonlari monitoringi Federal ta'lim vazirligining avtomatlashtirilgan boshqaruv tizimi orqali amalga oshiriladi.

Shuningdek, ta'lim oluvchilar o'z ish vaqtining 30 foizini amaliyotga yo'naltirilgan faoliyatiga ajratadilar. Bu faoliyat talabani o'z kompetentligini amaliyotda oshirishi hamda mehnat bozorida mutaxassisligiga tegishli jarayonlar bilan uzviy aloqada bo'lishini ta'minlaydi. Respublikamizda oliy ta'lim tizimida masofaviy ta'lim jarayonlarida keng islohotlar olib borilmoqda, xususan, ta'lim jarayonlarini raqamli texnologiyalar asosida individuallashtirish, masofaviy ta'lim xizmatlarini rivojlantirish, vebinar, onlayn, "blended learning", "flipped classroom" texnologiyalarini amaliyotga keng joriy etish, bundan tashqari, imtihon jarayonida talabani shaxsini avtomatik ravishda autentifikatsiyalash, uning xatti-harakatlari va nigohi yo'nalishini nazorat qilish, xonadagi tovushlarni tahlil qilish, videodagi buzilishlarni tuzatish bo'yicha chora-tadbirlar amalga oshirilmoqda [2, 34].

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021-yil 12-iyundagi "Oliy ta'lim muassasalarining rahbar va pedagog kadrlarini qayta tayyorlash va malakasini oshirish tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF-4732-son¹ Farmoni, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 27-avgustdagi "Oliy ta'lim muassasalari rahbar va pedagog kadrlarining uzluksiz malakasini oshirish tizimini joriy etish to'g'risida"gi PF-5789-son² Farmoni, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 8-oktabrdagi "O'zbekiston Respublikasi oliy ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi PF-5847-son³ Farmonlari, O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2022-yil 3-oktabrdagi "Oliy ta'lim tashkilotlarida masofaviy ta'lim shaklini joriy etish chora-tadbirlari to'g'risida"gi 559-son⁴ qarori hamda mazkur faoliyatga tegishli barcha me'yoriy-huquqiy hujjatlarda belgilangan vazifalarni amalga oshirishga xizmat qiladi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Dunyoning ko'p sonli yetuk ilmiy tadqiqot ishlarida monitoring masalasi, talabalarning o'zlashtirish ko'rsatkichlari, ta'lim jarayonlari samaradorligini baholashning muhim shaklini joriy qilish bo'yicha Adam Swinyard, Niall Marriott, J.D. Willms, E.N. Richixina, Ye.A. Semina, A.N. Mayorov, V.I. Vovna, N.F. Ilna, shuningdek, pedagogik jarayonlarni monitoringini olib borishning axborot tizimi modeli va algoritmlarini ishlab chiqish bo'yicha olimlar ilmiy faoliyat olib borganlar.

Respublikamizda axborot tizimlarini modellashtirish, dastur algoritmlarini ishlab chiqish, ma'lumotlarni qidirish, ta'limda axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini joriy etish bo'yicha A.A. Abduqodirov, M. Aripov, U. Begimkulov, U.R. Xamdov, A.X. Nishanov, A.B. Akbaraliyev, N.I. Taylaqov, S.S. G'ulomovlar, axborot tizimlarida intellektual tahlillash usullari asosida ma'lumotlarga ishlov berish, bilimlar bazasini shakllantirish masalalari bo'yicha M.A. Raxmatullaev, A.X. Nishanov, B.B. Mo'minovlar, axborot tizimlari va jarayonlarini modellashtirish masalalari bo'yicha A.A. Saidov, J.B. Sultanov, B. Maxmanov, B.B. Elov, J.B. Elovlar ilmiy tadqiqot olib borganlar.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqot jarayonida ma'lumotlarni yig'ish uchun kompleks yondashuvdan foydalanildi. Dastlab, ilmiy-nazariy manbalar, xususan, masofaviy ta'lim va axborot-kommunikatsiya texnologiyalariga oid mahalliy hamda xorijiy adabiyotlar tahlil qilindi. Empirik ma'lumotlarni olish maqsadida oliy ta'lim muassasalari o'qituvchilari va talabalari o'rtasida so'rovnoma va anketa usullari qo'llanildi. Shuningdek, masofaviy ta'lim platformalaridan foydalanish jarayonlari bevosita kuzatish orqali o'rganildi hamda o'quv jarayoniga oid statistik ma'lumotlar jamlandi.

- 1 O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021-yil 12-iyundagi "Oliy ta'lim muassasalarining rahbar va pedagog kadrlarini qayta tayyorlash va malakasini oshirish tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF-4732-son Farmoni: <https://lex.uz/ru/docs/-2676554>
- 2 O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 27-avgustdagi "Oliy ta'lim muassasalari rahbar va pedagog kadrlarining uzluksiz malakasini oshirish tizimini joriy etish to'g'risida"gi PF-5789-son Farmoni: <https://lex.uz/docs/-4490760>
- 3 O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 8-oktabrdagi "O'zbekiston Respublikasi oliy ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi PF-5847-son Farmon: <https://lex.uz/docs/-4545884>
- 4 O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2022-yil 3-oktabrdagi "Oliy ta'lim tashkilotlarida masofaviy ta'lim shaklini joriy etish chora-tadbirlari to'g'risida"gi 559-son qarori: <https://lex.uz/docs/-6221502>



Olingan ma'lumotlarni tahlil qilishda sifat va miqdoriy tahlil usullaridan foydalanildi. Xususan, statistik tahlil, taqqoslash, umumlashtirish va tizimlashtirish metodlari asosida natijalar qayta ishlanib, masofaviy ta'lim samaradorligiga ta'sir etuvchi omillar aniqlandi. Bundan tashqari, olingan natijalarni ishonchligini ta'minlash maqsadida ularni o'zaro solishtirish va verifikatsiya qilish usullari qo'llanildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Masofaviy ta'limning muvaffaqiyatli amalga oshirilishi bir qator pedagogik va texnik shartlarga bog'liq. Jumladan, barqaror va yuqori tezlikdagi internet tarmog'ining mavjudligi, o'qituvchilarning raqamli kompetensiyaga ega bo'lishi, didaktik jihatdan puxta ishlab chiqilgan elektron o'quv materiallari hamda bilimlarni baholashning shaffof va adolatli mexanizmlarini joriy etish muhim ahamiyat kasb etadi. Shuningdek, ta'lim oluvchilar faoliyatini doimiy monitoring qilish va teskari aloqani yo'lga qo'yish ta'lim samaradorligini oshirishda muhim omillardan biri hisoblanadi [3, 40].

Masofaviy ta'lim jarayonida raqamli ta'lim resurslari alohida o'rin tutadi. Ular sinxron (jonli onlayn darslar va vebinarlar), asinxron (videodarslar va elektron darsliklar) hamda interaktiv (testlar va virtual laboratoriyalar) shakllarda namoyon bo'lib, ta'lim jarayonining uzluksizligini ta'minlashga xizmat qiladi. Shu bilan birga, masofaviy ta'limni joriy etishda texnik vositalarning yetarli emasligi, ta'lim oluvchilar faolligi va motivatsiyasining pasayishi, jonli muloqotning cheklanishi, shuningdek, nazorat va baholash jarayonlarining murakkablashuvi kabi muammolar ham kuzatiladi. Ushbu muammolarni bartaraf etishda aralash ta'lim ("blended learning") modelidan foydalanish, interaktiv pedagogik texnologiyalarni qo'llash hamda metodik ta'minotni takomillash-tirish muhim hisoblanadi [4, 24].

Kelgusida masofaviy ta'limni rivojlantirish sun'iy intellekt asosidagi moslashuvchan ta'lim tizimlarini joriy etish, mobil ta'lim (m-learning), virtual va kengaytirilgan reallik (VR/AR) texnologiyalaridan foydalanish hamda ta'lim jarayonini shaxsiylashtirish bilan uzviy bog'liq bo'ladi. Shu bilan birga, masofaviy ta'lim imkoniyati cheklangan shaxslar uchun ta'lim olishda keng imkoniyatlar yaratadi, ya'ni jismoniy harakatlanishdagi qiyinchiliklar, sog'liq bilan bog'liq muammolar yoki uzoq hududlarda yashash kabi omillarni bartaraf etishga xizmat qiladi. Inkluziv masofaviy ta'limni rivojlantirish uchun maxsus moslashtirilgan raqamli resurslar, subtitrlar va audioma-teriallar, shuningdek, moslashuvchan o'quv rejalaridan foydalanish zarur bo'lib, bu ta'limda tenglik va adolat tamoyillarini ta'minlashga xizmat qiladi.

Masofaviy ta'lim samaradorligini aniqlashda ta'lim oluvchilarning o'zlashtirish darajasi, o'quv jarayonida ishtirok faolligi, mustaqil ishlash ko'nikmalarining rivojlanishi hamda ta'lim natijalarining amaliyotda qo'llanilishi kabi mezonlardan foydalanish mumkin. Mazkur mezonlar asosida ta'lim sifatini tahlil qilish va uni yanada takomillashtirish imkoniyati yaratiladi [5, 52]. Shu asosda masofaviy ta'limni samarali tashkil etish uchun ta'lim plat-formalarini milliy ta'lim standartlariga moslashtirish, o'qituvchilar uchun doimiy AKT malaka oshirish kurslarini tashkil etish, raqamli o'quv kontentini muntazam yangilab borish hamda aralash ta'lim modelini keng joriy etish muhim ahamiyat kasb etadi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Xulosa qilib aytganda, zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalari asosida masofaviy ta'limni tashkil etish ta'lim tizimini rivojlantirishning muhim omillaridan biridir. Masofaviy ta'lim ta'lim oluvchilarning bilim olish imkoniyatlarini kengaytiradi, ta'lim sifatini oshiradi va raqamli jamiyat sharoitida raqobatbardosh kadrlarni tayyorlashga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Xudoyberdiyev B.X. Masofaviy ta'lim asoslari. – Toshkent: Fan, 2021-yil.
2. Jo'rayev R.X. Ta'limda axborot texnologiyalari. – Toshkent, 2020-yil.
3. UNESCO. Distance Learning Strategies. – Paris, 2022-yil.
4. Murodov Shokhrukhbek. O'qituvchi va talaba o'rtasidagi aloqa: masofaviy ta'lim sharoitida. – Toshkent, 2020-yil.
5. Tashkentova Dilfuza. Masofaviy ta'limda kognitiv jarayonlar. – Toshkent, 2021-yil.
6. Qodirov Azizbek. Masofaviy ta'limda pedagogik texnologiyalar. – Toshkent, 2019-yil.

- 
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari



MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №4(3)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzirimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.